

Stikstofoxiden (NO_x) worden voornamelijk uitgestoten door motorvoertuigen en zijn een belangrijke veroorzaker van luchtvervuiling en zure regen. Vooral het roodbruine NO₂ is giftig en een belangrijke veroorzaker van smog. In Makati, een grote stad in de Filipijnen, is een groot project van start gegaan om de NO_x-uitstoot te verminderen. Het gemeten gemiddelde volumepercentage NO₂ op de plek van het project (metrostation Guadalupe) was in 2009 meer dan $9,6 \cdot 10^{-6} \%$.

- 3p 7 Laat met een berekening zien of het gemeten gemiddelde volumepercentage NO₂ hoger of lager was dan de grenswaarde van NO₂ (TGG 8 uur). ($T = 298 \text{ K}$, $p = p_0$)

In Makati verfde men het drukke metrostation Guadalupe met een speciaal soort verf: de zogeheten KNO_xOUT™-verf van de Filipijnse firma Boysen. Deze verf zorgde ervoor dat de NO_x-concentratie drastisch daalde. Dit succes is te danken aan de katalysator TiO₂ die in de verf verwerkt is. TiO₂ zet water- en zuurstofmoleculen onder invloed van uv-straling om volgens reactie 1.

- 2p 8 Leg mede aan de hand van de formules van de betrokken deeltjes uit of deze omzetting van water en zuurstof kan worden opgevat als een redoxreactie of als een zuur-basereactie.

De gevormde deeltjes reageren met NO_x tot salpeterzuur. Hierbij wordt uit elk deeltje NO_x één deeltje salpeterzuur gevormd.

Het gevormde salpeterzuur wordt vervolgens door het in de verf aanwezige calciumcarbonaat (CaCO_3) volledig geneutraliseerd. De stoffen die bij deze reactie ontstaan, spoelen tijdens een regenbui weg. Als het gevormde salpeterzuur volledig wordt geneutraliseerd door calciumcarbonaat ontstaan CO_2 en opgelost calciumnitraat.

- 3p 9 Geef de vergelijking van de reactie van calciumcarbonaat met opgelost salpeterzuur waarbij onder andere CO_2 en opgelost calciumnitraat ontstaan.

In het experiment in Makati werd in totaal 4100 m^2 muur geverfd. Gemiddeld zette de verf per m^2 muur $0,26 \text{ gram}$ aan NO_x per dag om tot salpeterzuur. Er is gepland om de muur elke vijf jaar opnieuw te verven.

- 4p 10 Leg uit, met behulp van een berekening van de benodigde massa aan calciumcarbonaat per m^2 muur, of de verf gedurende vijf jaar het ontstane salpeterzuur kan neutraliseren.

Maak onder andere gebruik van de volgende gegevens:

- per m^2 muur is $0,40 \text{ L}$ verf nodig;
- de dichtheid van de verf bedraagt $1,52 \text{ kg L}^{-1}$;
- de gemiddelde molaire massa van NO_x is $30,8 \text{ g mol}^{-1}$.